

Warszawa, 14.08.2025

Dr hab. Anna Bartczak, prof. ucz.
Uniwersytet Warszawski,
Wydział Nauk Ekonomicznych
Ul. Długa 44/50, 00-241 Warszawa

**Recenzja pracy doktorskiej
mgr. Radosława Ślosarskiego
pt. „*Contemporary Energy Transition: Patterns and Determinants.
Evidence for OECD countries*”**

przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Ewy Lechman

Przedstawiona praca dotyczy transformacji energetycznej w krajach OECD, co jest w pełni zgodne z jej tytułem. Tematyka pracy dotyczy aktualnego i ważnego zagadnienia społeczno-gospodarczego. Wyczerpywalność zasobów naturalnych, zmiany klimatyczne i wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie ludzkie stanowią jedne z najważniejszych wyzwań przed jakimi stoi światowa gospodarka. Wyniki badań dotyczących czynników wpływających na transformację energetyczną oraz prognozowanie podaży energii elektrycznej pozyskiwanej z różnych źródeł stanowi ciekawe zagadnienie badawcze a wyniki takich badań są ważnym źródłem informacji dla decydentów.

Uważam, że struktura pracy jest logiczna a styl pracy zwięzły. Do pracy mam jednak szereg uwag merytorycznych. Dotyczą one m.in.:

- braku uzasadnionych merytorycznie hipotez badawczych (sformułowano tylko jedną hipotezę na trzy cele badawcze),
- analizy bardzo szerokiego spectrum krajów, bez próby konsekwentnej ich kategoryzacji w trzech głównych badaniach pracy (np. z uwzględnieniem czynników ekonomicznych, politycznych, geologicznych czy klimatycznych),

- braku szerszego omówienia przyczyn transformacji energetycznej (skupiono się wyłącznie na wyczerpywalności zasobów oraz efektach środowiskowych wykorzystania energii z paliw kopalnych),
- braku przekonującego wytłumaczenia wyboru metody GMM do analizy wzrostu produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii oraz uzasadnienia wyboru potencjalnych determinant i konstrukcji ich wskaźników,
- braku wyjaśnienia, w jaki sposób model Fisher-Pry'a może być wykorzystywany do wiarygodnego prognozowania źródeł produkcji energii elektrycznej w okresie kilkudziesięciu lat (do 2080 roku) bez uwzględnienia długoterminowych celów polityk energetycznych poszczególnych krajów czy też pojawiających się nowych rozwiązaniach technologicznych dotyczących np. sposobów magazynowania energii.

Nie rozwijam jednak tej części uwag, gdyż otrzymana do recenzji praca budzi na tyle duże wątpliwości dotyczące rzetelności naukowej Doktoranta, iż uważam, że jej pogłębiona ocena merytoryczna nie ma sensu. W moim przekonaniu przedstawiona praca doktorska nie spełnia wymogów stawianych pracom naukowym. Na tę ocenę wpływa przede wszystkim przedstawiona w pracy bibliografia oraz sposób jej wykorzystania w tekście. Za nieakceptowalne uważam powoływanie się w rozprawie naukowej na nieistniejące publikacje – taki stan rzeczy kwestionuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W moim przekonaniu taka sytuacja, z bardzo dużym prawdopodobieństwem, ma miejsce w przypadku przedstawionej mi do oceny pracy doktorskiej.

Przywołam na początku kilka przykładów ze str. 66 rozdziału 4.2 „Empirical strategy”, odnoszącego się do głównego badania ekonometrycznego zawartego w pracy. Artykuły, które według mnie nie istnieją, a na które powołuje się Doktorant, aby uzasadnić wybór modelu ekonometrycznego do swojej pracy to:

- 1) Sadorsky, 2012. Energy Efficiency and Economic Growth, *Journal of Environmental Economics and Management* – to, że publikacja taka nie istnieje sugeruje fakt, iż nie można jej znaleźć, ani na stronie czasopisma, ani na stronie Google Scholar obejmującej publikacje wspomnianego autora. Doktorant w bibliografii podaje trzy inne teksty Sadorskiego, w tym jeden z 2012 roku – żaden z nich nie jest jednak artykułem wspomnianym w rozdziale 4.2. doktoratu;
- 2) Omri & Kahouli, 2014. The nexus between energy consumption and economic growth, *Renewable and Sustainable Energy Reviews* – brak tego artykułu w przebadanych

przeze mnie bazach stanowi podstawę do stwierdzenia przez mnie, że go w podanym przez Doktoranta kształcie nie ma. Znalazłam wprawdzie artykuł o podobnym tytule: Omri, A. & Kahouli, 2014. The nexus among foreign investment, domestic capital and economic growth: Empirical evidence from the MENA region. *Research in economics*, 68(3), 257-263, ale, jak widać, został on opublikowany w innym czasopiśmie, a co najważniejsze nie bada relacji między konsumpcją energii a emisją CO₂, co sugeruje w pracy Doktorant. Ponadto żadnej z tych publikacji nie podano w bibliografii. Pojawia się w niej za to inny artykuł tej samej pary autorów: Omri, & Kahouli, 2015. Causal relationships between energy consumption, economic growth and CO₂ emissions: Fresh evidence from dynamic simultaneous-equations models. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 40, 779-789. Tej ostatniej pozycji też nie odnotowują przeszukane przeze mnie bazy. Znalazłam jedynie artykuł o podobnym tytule opublikowany jednak w innym czasopiśmie i z inną datą: Omri & Kahouli, 2014. Causal relationships between energy consumption, foreign direct investment and economic growth: Fresh evidence from dynamic simultaneous-equations models. *Energy Policy*. 67, 913-22.

- 3) Menegaki, 2013. Renewable energy sources and economic growth, *Renewable and Sustainable Energy Reviews* – nie udało mi się tego artykułu znaleźć ani na stronie czasopisma, ani na stronie Google Scholar autorki. Podobnie jak we wcześniejszych przypadkach, artykuł ten nie pojawia się w bibliografii pracy. Umieszczono tam za to publikację: Menegaki, A. 2013. Growth and renewable energy in Europe: A panel data approach. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 29, 152-156, która, według mnie, również nie istnieje. Odnalazłam natomiast artykuł wspomnianej autorki z podobnym tytułem, ale w innym czasopiśmie: Menegaki, 2013. Growth and renewable energy in Europe: Benchmarking with data envelopment analysis. *Renewable Energy*, 60, 363-369.
- 4) Apergis & Payne, 2010. Renewable energy policy and growth, *Energy Economics* – i znów ta sama sytuacja co wcześniej – brak artykułu na stronie czasopisma i na stronie Google Scholar autorów, brak też odniesienia do niego w bibliografii recenzowanej pracy.
- 5) Apergis & Payne, 2011. The effect of renewable energy consumption on economic growth, *Energy Policy*. Nie znalazłam takiej pracy, lecz opublikowaną rok wcześniej – Apergis, N. & Payne, J.E., 2010. Renewable energy consumption and economic growth:

evidence from a panel of OECD countries. *Energy Policy*, 38(1), 656-660. Ta ostatnia praca jest wymieniona w bibliografii.

W załączniku prezentuję zrzuty z ekranu ze strony ScienceDirect, w której m.in. szukałam informacji o wspomnianych artykułach, w wyszukiwaniu uwzględniając a) czasopismo, autorów i tytuł artykułu, b) czasopismo i autorów oraz c) czasopismo i tytuł artykułu.

Chciałabym podkreślić, że w omawianym fragmencie pracy (tzn. dotyczącym uzasadnienia wyboru modelu polegającym na odniesieniu się do jego zastosowań w innych badaniach) nie znalazła się żadna publikacja, której istnienie, zgodnie z wynikami moich poszukiwań, dałoby się potwierdzić w innych źródłach. Uważam, że wymienione przykłady podważają rzetelność pracy Doktoranta.

Nie sprawdziłam wszystkich pozycji z bibliografii, w której wymienionych jest 235 publikacji (artykułów i monografii na które powołuje się Doktorant jest jednak mniej, bo zdarzają się w niej powtórzenia, np. pozycja 20 i 21, to ta sama publikacja, tak samo jest w przypadku pozycji 144 i 145 – tu jednak daty są różne, czy pozycji 222 i 223). Obawiam się jednak, że wymienione ze str. 66 przypadki publikacji, których realność budzi wątpliwość, nie są odosobnione. Mogą o tym świadczyć wyniki sprawdzenia przeze mnie kilku początkowych zapisów w wykazie bibliograficznym. Na ich podstawie nie znajduję potwierdzenia opublikowania następnych artykułów:

- 6) Bartoletto, S., Rubio, M. 2008. Energy transitions in Europe: from coal to renewables? *Economic History of Developing Regions*, 23(1), 202-223.
- 7) Bigerna, S. & Bollino, C. A. 2018. Public acceptance and economic valuation of renewable energy systems: A review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 93, 132–146
- 8) Bjørn, H., Karlsen, S., & Haugen, S. 2018. Hydropower in Norway: Development, challenges, and future prospects. *Energy Strategy Reviews*, 21, 34–45.
- 9) Coelho, S. T.; Goldemberg, J. 2013. Energy access: Lessons learned from Brazil and Latin America. *Energy Policy*, 61, 1080–1092 (w tym przypadku znalazłam artykuł o podobnym tytule i innej numeracji stron: Coelho, S.T. & Goldemberg, J., 2013. Energy access: Lessons learned in Brazil and perspectives for replication in other developing countries. *Energy Policy*, 61, 1088-1096).

Edycja tekstu pracy doktorskiej jest niestaranna (m.in. wielokrotne wyprowadzanie skrótów np. RETs, czy GMM, potem ich niestosowanie, wymieszanie różnych stylów zapisu w bibliografii, pominięcie w bibliografii cytowanych w pracy pozycji literatury – np. Meyer i in. (1999) str. 69, czy Li i Anbumozhi (2009) str. 102, brak numeracji wzorów czy brak jednostek w tabelach np. w tabeli 5.1.) – to jednak stanowi relatywnie mało znaczący mankament w porównaniu z powoływaniem się w pracy na nieistniejące publikacje, na co wskazują wyniki moich poszukiwań na stronach Google Scholar, ScienceDirect oraz Taylor & Francis.

Podsumowując - przedstawioną do recenzji pracę doktorską oceniam negatywnie, uznając, że nie spełnia ona wymagań określonych w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668, z późn. zm.). Wnioskuje o niedopuszczenie kandydata do dalszych etapów procedury doktorskiej.